

Hvorfor vil danskerne i modsætning til vore nordiske naboer ikke betale for at kunne forsvare os selv mod de alvorlige trusler udefra?

*Af Preben Melander *)*

1. Den danske forsvarskultur: "Nytter det overhovedet noget?"

Vort forsvar befinder sig i dag (februar 2023) i en elendig forfatning. Vi er i dag og i de næste 5-10 år ikke i stand til at forsvare os selv mod angreb udefra. Vi er helt afhængige af hjælp fra vore allierede. Vi har siden 1950 været medlem af Nato, men det forudsætter jo, at vi opfylder Natos krav til medlemmerne om, at vi bidrager i fællesskab til de fælles udgifter til forsvaret. Aftalen lyder på, at alle afsætter 2% af bruttonationalproduktet til det fælles forsvar. Dette krav har vi ikke overholdt endnu. Vi indtager en bundplacering blandt NATO-landene. Vi skubber dermed ansvaret og byrderne over på vore allierede, hvilket ikke er rimeligt. Der lyder derfor en berettiget og tiltagende kritik fra flere af vore Nato-nabopartnere. Det gælder især fra vore naboer omkring Østersøen. Vore hidtil brudte løfter om at nå Nato-alliancens målsætning viser, som vore partnere udtrykker det: At "Danmark ikke tager sine Nato-forpligtelser og den i dag forværrede sikkerhedssituation i Østersøen alvorligt". Det giver naturligvis Danmark et dårligt image blandt vores samarbejdspartnere.

Man kan undre sig over, at Danmark med sin udsatte strategiske beliggenhed har valgt at føre en så farlig og lemfældig forsvarspolitik. Dette gælder ikke mindst i vor tid, hvor presset fra Rusland er øget, og hvor der er krig i Europa tæt på vore grænser. Desværre er det ikke første gang i historien, at Danmark har placeret sig i en svag forsvarsposition. I begyndelsen af 1800-tallet under Napoleonskrigene blev vi besejret af England og blev dengang adskilt fra Norge. I 1864 tabte vi efter Sønderjyllands-krigene til Preussen. Her mistede vi 2/3 af Danmarks territorium. Igen i 1940 blev vi besat af Hitler-Tyskland og overgav os hjælpeløst og stort set uden kamp til besættelsesmagten.

*) Preben Melander er professor emeritus ved CBS.

Vi valgte efter krigen at blive medlem af Nato og er siden blevet beskyttet af musketer-eden i Natos kollektive forsvarspagt. Den nye SVM-regering har i januar 2023 besluttet, at vi nu skal opfylde Natos fælles forsvarspagt på mindst 2% af BNP allerede fra 2030 og ikke som tidligere besluttet fra 2033. Men vi får dermed ikke et effektivt dansk forsvar fra dag 1 i 2030. Vi mangler både personel, organisation, materiel, ammunition, infrastruktur og uddannelse. Det vil tage mindst 10 år at opbygge et slagkraftigt forsvar fra bunden.

2. Fra fred og samarbejde i Europa mellem Øst og Vest til oprustning og krig med trusler med brug af atomvåben.

Efter Sovjetunionens sammenbrud i 1989 og Murens fald i 1992 fulgte der 20 år med fred og samarbejde mellem Rusland og Vesten. Tyskland blev genforenet. Samhandel og afspænding på tværs af Europa blev en realitet. Vesten så det som en fredsskabende aktivitet at etablere samhandel med Rusland. Den nye fortryllende verdensorden gav anledning til en omfattende afmilitarisering blandt NATO-landene.

Da Putin blev russisk præsident i 1999, fortsatte han samarbejdspolitikken i sine to første regeringsperioder. De fleste NATO-lande troede naivt på Putins gode hensigter og købte russisk gas og olie i store mængder. Især Tysklands økonomi blev afhængig af den russiske energi. Kun få europæiske ledere ville indse de strategiske farer ved den politiske afhængighed af Rusland.

Putins sande ansigt kom først til syne efter 2008, hvor det blev klart, at han brugte energigevinsten til at iværksætte en omfattende oprustning rettet mod Vesten. Først sent blev Vesten overbevist om, at Rusland havde onde hensigter. Rusland brugte sin nye militære magt til at realisere sin store vision om det globale russiske imperium. Han forsøgte at true sine gamle men nu frie naboer til at frigøre sig fra Nato. Dette pres gjaldt de nye NATO-lande Polen, Baltikum, Ungarn og Rumænien. Også de neutrale nordiske lande Sverige og Finland kom under russisk pres. Begge disse lande gik hurtigt i gang med at søge optagelse i Nato. Putins aggressive strategi mislykkedes, fordi alle naboer oplevede truslen fra Rusland for alvorlig for deres eksistens. De valgte alle at opruste på ny og knytte sig endnu tættere til Nato og Europa.

Putin brugte derefter den nye konfliktsituation til at øge sin propaganda for at retfærdiggøre sin efterfølgende angrebspolitik og beskyldte Vesten for at være årsag til den efterfølgende krig. Ifølge Putin følte Rusland sig presset af Nato, og derfor ville han kæmpe for ikke at få flere NATO-lande tæt på sine grænser. Han startede først sin angrebskrig mod en række frie stater, som havde en delvis russisk venligtsindet befolkning, som Rusland ville beskytte mod Vestens indblanding. Først angreb han i 2008 Georgien med en lynkrig. Derpå fortsatte han sin invasion mod de østlige dele af Ukraine, som var beboet for en stor del af russiske separatister. Det gjaldt Donbas-regionen med

Donetsk og Luhansk samt Krim-halvøen. Rusland har formelt annekteret disse områder, som Ukraine opfatter som deres. Derfor kæmper Ukraine for at vinde disse områder tilbage.

Ruslands erobringskrig mod resten af Ukraine startede den 24. februar 2022. Putin havde regnet med, at Ukraine ville være løbet over ende i løbet af et par dages lynkrig efter besættelse af hovedstaden Kyiv og fjernelse af Ukraines præsident Zelenskyj. Putin bildte sine soldater ind, at de ville blive modtaget som befriere i Ukraine. Men det var langt fra tilfældet. Russerne måtte opgive invasionen og har nu trukket sig tilbage til Donbas-regionen. Her udkæmpes nu en fastlåst positionskrig i de udgravede skyttegrave.

Krigen har hidtil vist, at Rusland trods overvægt af mandskab og materiel har haft svært ved at vinde terræn. De har indtil nu måttet opgive flere af deres erobrede områder i Donbas, fordi Ukraine har vist stor kampgejst og mod. Russerne har tabt mange soldater, og derfor har de måttet hverve nye soldater. Ukraine har takket være omfattende våbenhjælp fra Vesten og Nato kunnet fastholde deres positioner på slagmarken. Rusland har derfor i efteråret måttet starte en fjernkrig med brug af raketter og droner rettet mod hele Ukraines infrastruktur. El- og vandforsyningen i de store byer er blevet ødelagt, og boligområder er blevet bombet med store civile tab til følge. Men dette har dog ikke ændret krigens udfald. Ukraines luftforsvar har formået at nedskyde en stor del af de russiske missiler, inden de nåede deres mål. Men det vil næppe heller øge chancerne for at finde en fredsløsning. Globale krige vindes ikke mere med våben, men gennem mennesker, der kan tænke sig om.

Krigen har udviklet sig til at blive en konfrontation mellem Rusland og Nato med USA og de store europæiske lande som bagvedliggende aktører og med Ukraine som stedfortræder ved fronten. Det bliver svært at finde en forhandlingsløsning på konflikten, for ingen af parterne ønsker at tabe krigen. Der er derfor fare for, at krigen vil eskalere yderligere, måske i værste fald vil det ende med en 3. verdenskrig med brug af atomvåben. Det er et perspektiv, som ingen danske politikere i dag tør tage stilling til.

Vi vender tilbage i de næste numre af SIS til spørgsmålet om, hvordan de nordiske lande forholder sig til krigens realiteter og de nye uoverskuelige udfordringer.